

FILIP FLORIAN

Mint minden bagoly

Fordította Demény Péter

BOOKART, 2016

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Filip Florian: *Toate bufnițele*. Polirom, Iași, 2012.

Fordította Demény Péter

Szerkesztette Lövétei Lázár László

A borítót Luca Florian rajzainak felhasználásával
Részegh Botond tervezte.

ISBN 978-606-8351-76-6

© Bookart Kiadó, 2016

Magyar fordítás © Demény Péter, 2016

a múlt, a jelen és a jövő nevében esküszöm mindenre, ami szent, hogy senki nem tudta, nem tudja és nem fogja megtudni, hogy hol a mi tisztásunk, és hogyan sötétedik be ott.

És az est fuvallata szívszorítóan érződött, főleg azért, mert a fák között, melyek ritkulni kezdtek, még mindig némán vonultunk át. Hamar átszeltük a tisztást, és közben nem nyugatra néztünk, a csúcsokon átsikló vörös csíkra, hanem a lombokra, melyek most, szeptemberben, amikor egy újabb vakációból lett por és hamu, sárgásan ragyogtak. Mint mindig, ezúttal is leültünk a tuskókra, és, szintén mint mindig, teát ittunk. Biztos vagyok benne, hogy ha a többi dolog is olyan, mint mindig, ha nem lett volna az az egér a befőttesüvegben, szenvedélyesen elkezdtem volna beszélni arról a lótuszról, mely a Chloé tüdejében kezdett nyílni, az angolnáról, mely a kagylóba jutott a lefolyón keresztül, a szobáról, mely egyre jobban összeszűkült, arról, aki a szíveket kitépte, a puskákról, melyek csak úgy kinőttek a földből, az egérről Colin házában, egy olyan egérről, aki különbözött tőlem, és minden egyébről, ami abban a kivételes könyvben történt, amit éppen ő adott kölcsön néhány nappal korábban. Természetesen nem szóltam semmit, Emil meg cigarettázni kezdett, és mint aki pontosan számon tartja, felemelte a kezét, és mutatta a négy ujját, hogy tehát számolja a cigarettát, és nem lépte túl a napi adagját. Amikor végre rávette magát, hogy mondjon valamit, nem sok szót morzsolt szét a foga között, de betűt sem, kinyújtotta a kezét a tisztás közepe felé, és csak annyit mondott suttogva: „kérlek!”. Nem ellenkeztem, és a hátizsákkal a vállamon, miután megköszörültem a torokom, próbáltam egy hosszút kiáltani, sikoltani inkább, dal-

lamosan, hogy közöljem a baglyokkal, megérkeztünk. Ám a sikolyból nem az lett, amit én terveztem, mintha gombóc lett volna a torkomban, úgyhogy megpróbálkoztam még egyszer, aztán még egyszer, vagy tízszer, amíg sikerült valahogy. A bal felőli, déli csúcsról csontig hatoló, mintegy hullámokban érkező huhogás hangzott fel, melyben, mint minden alkalommal, most is magányt és boldogságot, megrendültséget és meghatottságot foslányait fedeztem fel, de amely akkor az én gyermeki képzeletemben, nem tudom, miért, a tenger hullámozásához is hasonlított. A kezemben szorítottam a hátizsák szíját, és semmi áron nem engedtem el. A szürke bagollyal, akit rég ismertünk, Emil beszélgetett. Nem volt sértődékeny, és biztos vagyok benne, hogy nem várt könyöradományt. A visszaúton, a zöldre és fehérre festett sorompó után, a fürdőmedencénél, amikor már hallatszott a város kutyáinak ugatása, elengedtem az egeret a fűbe, a sötétben, hogy egyszerre legyen az erdőben és a házak mellett, az egércsaládja és az emberek közelében, mert azt hiszem, így szerette volna.

Annyi év alatt, mióta itt lakom, megtanultam a hangyák programját, szokásaikat és hagyományait. Tavasszal érkeznek, március végén vagy április elején, elfoglalják a házat, de nem kaotikusan, dérral-dúrral, hanem módszeresen és csendben. Előbb a cserkészek jelennek meg, bátrak és gyorsak, apró csápjaik készen állnak arra, hogy bármilyen titkot megtudjanak, érzékeik, ahány csak van nekik, mind felkészültek. Járnak-kelnek, besurrannak mindenüvé, értékes

információkat gyűjtenek össze, térképeket készítenek, és több mint valószínű, hogy mindent jelentenek a szakaszvezetőknek és a királynőnek. Egy idő után, nappal vagy egy körte fényénél előőrsök hada jelenik meg, őket pedig egy egész útnak indult nemzetség követi. Élni a padló alatt élnek, a deszkák és gerendák közötti résekben, vagy a falakban rejtőző lyukakban, a csövek mellett, az elektromos vezetékek mentén vagy a régi csempék mögött. Ritkán költöznek el egyik helyről a másikra, ki tudja, hogy miért, és olyankor libasorban menetelnek, végeérhetetlen, lassú sorokban, mintha a sivatagon kellene átkelniük, vagy csupasz, szárazság és szelek uralta hegyeken. Az idő legnagyobb részében a munkások mindenfelé nyüzsögnek, keresnek, szaglászhatnak, és ilyen-olyan terheket cipelnek, valóságos malomköveket. Barátok vagyunk, én morzsákat, ételmaradékokat hagyok nekik, kanálhegynyi ízt, reszelt sajtot, főtt rizst és kalácsbelet, ők nem csípnek meg, és nem másznak fel az ágyra. A legjobban az édességet szeretik, és gondosan be kell zárnom a cukortartót meg a mézesbödönt. Úgy megőrjíti őket a citrom illata, hogy azon tűnődöm, a hangyák vajon nem Ázsiában születtek-e, a Gangesz partjain, hogy aztán hajóra szálljanak, és meghódítsák a világot a savanyú, sárga gyümölccsel együtt. Emlékszem, gyerekkoromban így csalogatta őket Lili a cernicai házunkban, amikor vékony szódabikarbónával meghintett szeleteket tett a zugokba. Ez a szenvedélyük mintha megvakítaná őket, elvenné az eszüket. Engem pedig arra kényszerít a viselkedésük, hogy amikor vágok egy citromszeletet a teába, jól lefedjem a teáskannát, és az utolsó cseppig megigyam a teát, nehogy berontsanak és megfulladjanak. Heteken keresztül rájuk nyitok, ha a konyhaszekrényben keresek valamit,

vagy a kamra polcain, a fiókokban látom őket, a kagylóban és a kádban, ahová, azt hiszem, a búzló algák és az óceánilat csalogatja őket. Aztán egyik percről a másikra, anélkül, hogy búcsút vennének, eltűnnek, faképnél hagynak. Olykor májusban vész nyomuk, máskor júniusban vagy éppen júliusban. Akárhogy is, miután elmennek, véget ér a hideg esők időszaka, és elfelejthetem a térdfájásokat, a gyógyszereket és a kenőcsöket.

A kérdés, mely annyi ideje furdal, valósággal felemészt, különösen hangzik. Ugyan mi történt volna velem, a napjaimmal, az éjszakáimmal, az életrajzommal és a sorsommal, ha Lia nem ájul el a fűben egy hangyaboly mellett, ha a hangyáknak nem lett volna idejük, hogy felmásszanak a kezére, a nyakára, az arcára és a szemhéjára? Ki tudja, de így, hogy a fekete pontocskák ott nyüzsögtek a fehér bőrén, az élet szépen is csordogált, de meg-megállt azért, sőt inkább folyton beleütközött valamibe, és követhetetlen volt a folyása. Sietve felemeltem, a karomba vettem, aligtíz méternyit vittem, aztán viszont, amilyen puha volt, törékeny kis alvó leány, valami lányok pokrócára, egy kockás pokrócra tettem. És kevesebb mint tíz méter alatt, néhány másodperc leforgása közben észrevettem, amit addig nem, gesztenyeszín haját, mely minden lépésre meglibbent, ívelt szempilláit, apró, finom vonalú fülét, az ajkát, mely az érett szeder színét lopta el, kerek, bársonyos térdeit, blúza kivágásában, a mellén egy anyajegy, szoknyája ráncait, melyek mint a fűrészfogak, a vonások és a lélegzés valamiféle összhangját, melyek a csöndben, a borús ég alatt szelíd dalhoz hasonlítottak. Ez a dal elandalított. Az ájulás perceiben pedig, amíg nem volt jelen, számomra jelenvalóbb volt, mint korábban

bármikor. Testének melege nem emlékeztetett a nyár melegére, és bár hasogatott a reuma, abban a melegségben elvesztem, az a melegség elolvasztott. Ahogy a karomban vittem, a tenyeremmel szándéktalanul megéreztem a vállak és a combok vonalát, a derekát, azután meg, miután lesepertem róla a hangyákat, elkergettem őket tejfehér bőréről, csodálkozva vettem észre az ujjbegyeimmal, hogy villámgyorsan belészerethetsz valakibe, a logikától és a tájtól teljesen függetlenül. Azon az augusztusi csütörtökön, egy diáktábor felezőidejében, Brassó mellett voltam a Salamon Kövénél, én lecsúsztam, és összeszedtem a karabinereket, a szíjat és a hegymászókötelet, ő pedig csak egy körvonal volt a többi között, az árnyékban, közvetlenül a sziklák alatt. Hirtelen esett össze, mintha csak kiütötték volna, egy fa közelében, valamivel lennebb, mint ahol én voltam. Néhány ugrással mellé értem, megdöbbenett, milyen gyorsan ellepték a hangyák, és amennyire nem lehetett sejteni, hogy mi az ájulása oka, annyira biztosan tudtam, hogy nagyapának igaza volt, amikor azt mondta, hogy semmit nem lehet összehasonlítani egy nő mellével és combjával. A kockás pléden, mely köré egy csomó kíváncsi alak összegyűlt, az a szerencsétlen ötletem támadt, hogy két pofot adjak neki. Lia úgy tért magához, mintha mély álomból ébredne, sűrűn pislogott, szédülten tekintgetett jobbra-balra, fekete mandulavágású szeme volt, de az a mandula forma lassan-lassan keserűbbnek tűnt, mint a mandula íze. És az a két pofon később mindenestül ellenem fordult.

Amilyen bolond vagyok, örülök minden semmiségnek, éppen azon a ködös, komor délutánon mentem fel Emilhez, egy óra sem múlt el azóta, hogy kijöttem a rendőrségtől. Ott, egy alig megvilágított ablaknál kaptam meg első személyi igazolványomat, szériaszámmal, egy csöpp fényképpel, melyen mintha meg lennék ijedve, a család- és keresztnévemet jól láthatóan, teljes egészében nyomtatták rá, nemcsak úgy, hogy Luci, ahogy mindenki nevezett, személyi számmal és tízéves érvényességgel. Az úton a mellényzsebemben tartottam a kis kartonkártyát, de mintha égette vagy szúrta volna a bőrömet, gyakran kivettem, megnéztem, hogy ne érezem a csípését. Ahogy én mértem az időt, tíz év egy egész életnek tűnt nekem, egy örökkévalóságnak, és a kék vonalak, meg a mód, ahogy ráírták, hogy Románia, nagy betűkkel a trikolor fölé, hát ezek igazán nagyon tetszettek. Anynyira odavoltam, hogy miután megkerültem Rugea nagysága házáat, és kettesével véve a fokokat felmentem a szolgálati lépcsőn, erősebben kopogtam, mint máskor.

Bent meleg volt, és anélkül, hogy ránéztem volna a lemez borítójára vagy a lemezjátszóra, felismertem Aznavour hangját, zongorakísérettel énekelt, és hallottam azt is, hogy a szoba másik sarkában ropog a tűz a kandallóban. Emil bő meggy-színű pulóvert viselt, melyet nagyon jól ismertem, és az olvasószemüvege az orrán fityegett. Látogatásaim általában váratlanok voltak, akkor jöttem, amikor kedvem támadt, úgyhogy nem azért vizsgált csodálkozva. A zajos kopogtatásomon kívül kellett lennie még valaminek, talán a különös arckifejezésem hozhatta zavarba, talán valami olyan izgatottság, melyen nem tudtam uralkodni. Hogy őszinte legyek, a személyivel az ingujjamban, amit előkészítettem, hogy egyszerűen csak

megmutatom neki, lehetetlenség volt nyugodtnak lennem. És amikor lassan előhúztam az ing mandzsettája alól, mikor megfordítottam a tenyeremben, és meglobogtattam a fejem felett, tényleg azt hittem, hogy ezer darabra hullok, és szét-szóródom a padlón, mint egy jégtábla, mely váratlanul elolvad. Érdekes, hogy életben maradtam, egyetlen darab sem tört ki belőlem, és egy magas, sovány férfit láttam, egy őszes, összeborzolt hajú, égőbarna szemű, vastag szemöldökű férfit, arcán a borotva vágta sebbel, aki fulladozott a röhögéstől, összegörnyedt, mint akinek fáj a hasa, kipirosodott, könnyezett, és egyre ütögette a térdét, pedig többször is panaszkodott, hogy fáj. Aztán lassan-lassan helyrejött, megkért, ne haragudjak, azt mondta, olyan színű voltam, mint a sült, elszíntelenedett hal, amely a csorbával tele fazékban lebeg. Egy egészséges kacaj azonban nem ér véget egyik pillanatról a másikra, úgyhogy miközben beszélt, még olykor röviden kirobbant belőle a nevetés, annak ellenére, hogy igyekezett komolynak látszani, és kérte azt a kis, treff ászhoz vagy káró heteshez hasonló iratot, melyet alig kaptam meg. Egy ideig nem akartam odanyújtani neki, sértődötten álltam, sőt behúztam a dzsekim cipzárját és úgy tettem, mintha el akarnék menni. Sajnos nem sikerült túl jól játszanom a szerepeimet, nem mentem az ajtóhoz, nem nyomtam le a kilincset, mi több, azon vettem észre magam, hogy leülök egy székre, és azt mondom neki, amit mindig, hogy mézzel és citrommal innám a teát. Amíg töltött a kannából, Emil figyelmesen szemügyre vette a személyit, úgy tűnt, mintha sok száz sor lenne összesűrítve azon az apró papírdarabon, számomra pedig nem volt világos, hogy a hallgatás igazi hallgatás volt-e, vagy szándékosan óvakodott attól, hogy egy egyedi,

kizárólag hozzám tartozó, tizenhárom számjegyből álló számot felolvasson, melyről általában azt mondta volna, hogy egy idióta pecsét, melyet minden ember homlokára ráírnak. Ahogy ment a konyha felé, a kartoncédulát az íróasztalon hagyta, és az előszobából azt kiáltotta, az asztali lámpa fényénél nézzem meg én is a nagyítót. Szót fogadtam, de mielőtt megkerestem volna a nagyítót a fiókokban, ahogy közeledtem az íróasztalhoz, észrevettem, hogy fényképek állnak rajta szépen elrendezve, több sor. A fal mellett egy sarokban ott volt az a nagy, kávészínű boríték, melyet még soha nem mertem kinyitni. És egy vagy két perc alatt, amíg ő a témaiml bajlódott, legeltettem a szememet azon az improvizált albumon, ismeretlen embereket, helyeket és díszleteket fedeztem fel, például Emil néhány korábbi, nehezen felismerhető, más életkorból származó alakmását különféle körülmények között. Amikor visszatért a szobába, a lámpaernyő fölé hajolva talált meg, bal kezemben a személyivel, és egy színes fotóval a jobban. Döbbsen álltam ott, mert éppen megállapítottam, milyen megrendítő a hasonlóság közöttem és a bicikliző fiú között, aki széldzsekibe bújt, és nem akart mosolyogni, és valahol a háttérben ott állt az Eiffel-torony.

Azon az októberi estén a fényképekkel az asztalon, Emil megismertetett a családjával, de nem vett el a részletekben és az elágazásokban, nem jutott el leírásokig és portrékig sem. Először is elmagyarázta, hogy a széldzsekis srác, aki tizenötöt töltött, és akinek szintén volt egy francia, nem román személyi száma, az ő egyetlen unokája. Marseille-ben született, nem sokkal azután, hogy anyja, aki alig tartott az egyetem évek felénél, megszökött az országból. Őt is megmutatta egy csomó fekete-fehér képen, csecsemő plüssnyuszival, kis-

lányos felöltővel és főkötővel, aztán copffal, egy csontsovány leány a strandon, egy bretonfrizurás, szandálos kisasszonyka, gimnazista lány a parkban, nő magas sarkú cipőben és rövid szoknyával lelkesen táncol. A színes képeket egytől egyig külföldön kapták lencsevégre, és véleményem szerint mint ha egy teljesen más személy lett volna rajtuk. Akárhogy is, az ő egyetlen lányáról volt szó, az egyetlen gyermekéről. Abból, amit értettem, és esküszöm, hogy ez szomorúan hangzott, nagyon szomorúan, az derült ki, hogy ők ketten, a nagyapa és az unoka mindössze hatszor találkoztak, és összesen mintegy két hónapot töltöttek együtt. A leghosszabb időszak Párizsban volt, mikor Emilt megműtötték a szívével. Szükségét éreztem, hogy néhány korty teát igyam, hogy megédesítsem magam, aztán lecsúsztam az időben, megnéztem a dédnagyapját, a karcsú fiatalembert, bajusza vége a szája sarkában felkunkorodott, oldalán kard, hosszú szárú csizmában, aranyozott vállrojjtal és sujtással, nagyapját és nagyanyját a menyegzőjük délelőttjén, egy ablak mellett, melyen beragyog a nap, kicsivel a balkáni háborúk kitörése előtt, a nagyapja frakkban, a nagyanyja pedig csillogó ruhában, fátyol- és selyemrétegekkel, széles redőkkel, melyek elrejtették az egyik ezüstös cipőt, a szüleit, együtt és külön-külön, gyöngéden, visszafogottan, mindig sötét színű ruhákban. Mások is voltak ott, nem emlékszem már rájuk, de a barátokkal és kollégákkal készült képekről emlékszem egyre, ahol egy építőtelep munkaruhájában vannak egy óriási gát, bizonyára duzzasztógát előtt. Ki tudja, miért, de Emil egész este egyetlen szót sem szólt arról a nőről, aki rengeteg képen megjelent, hol kontyba fűzött, hol kibontott, hol rövidre nyírt hajjal, aki legtöbbször Emil és egy kislány mellett állt.